

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: "Forskrevet", i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 534. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann14valshoot-idm140708759679456.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

Der er Love for Alt i Verden, ogsaa Love for Theaterstykkers Skæbne ved en Førsteforestilling. Gerhard var som »ny« Mand ikke rutineret nok til af den første Akt at slutte sig til de efterfølgende to - men denne ofte skæbnesvangre Begyndelse, det første, umiddelbare Tag i Folk, var heldig forløbet; Gerhard gik ud af »Skabet« og stillede sig naturlig glad i Kulissen, saa' paa Virvarret, blev puffet og trængt af Maskinfolkene, blev trykket tavst i Haanden af Kongen, hvis Fedtsminke glinsede ned paa den aabne, kraftige Hals, blev næsten stormende omfavnet af den nervøse Ingenue - hvis Tur jo egentlig først *nu* kom - fik et naadigt Smil af Dronningen, hvis Sortie var bleven stærkt beklappet..... og dér stod Gerhard med denne ugengivelige Følelse siddende endnu i Halsen - Følelsen af Uhyrets klaskende Klapsalve ved Tæppets første Fald.

Den vagthavende Brandmand traadte militært an og spurgte med Haanden til Hjælmen, »om han inte maatte byde Hr. Forfatteren en Baier - da der dog vistnok var meget varmt inde i Skabet?«

Gerhard tog med Tak og en Ducør imod det uskrømtede Tilbud - og bag ham stod Instruktøren, som nikkede smilende og sagde paa sin diskrete Maade:

Brandvagten har Ret. Det gik jo ganske godt til en Begyndelse - skøndt der rigtignok var forskellige Ting, som ikke var heldige..... men det saa' *De* vel ikke?

Nej! svarede Gerhard ganske aabent - jeg saa' Ingenting!

Men *De* hørte?... spurgte Instruktøren og slog paa en betegnende Maade Hænderne dæmpet sammen. Ja ja - det lød jo ret kraftigt..... men nu kommer vi til det farlige Punkt - den lange Akt..... blot ikke de mange gamle Damer var i Logerne!

Og de mange Journalister paa Gulvet! sagde Narren.

Saa giver Regissøren sit Vink: alle paa Plads, alt iorden! Skuespillerne faar dette underlige paa samme Tid aandsfraværende og spændte Udtryk i deres Ansigter - de er alle paa »Krigsstien« - Tomahawken er gravet op - nu skal de tage Skalpen eller selv 535 skalperes. Forfatteren, som iaften er deres Ven - imorgen maaske Genstanden for deres Kulde eller Spot - kryber ind i Skabet.

Idet Gerhard gaar derind fulgt af Instruktøren, skyder Chefen sig frem, klædt i Galla; han lægger sin behandskede Haand kammeratlig-opmuntrende paa Gerhards Skulder, tager Plads paa en Stol ved Siden af ham, hvisker ham et Par forekommende Ord i Øret og aabner den lille forgyldte Gitterlaage halvt..... Instruktøren sidder tavs opmærksom bagved de To.

For Gerhards Øre - for alle hans vakte Sanser - begynder da et ejendommeligt Skuespil ved Siden af og udenfor Skuespillet. Der foregaar i og med ham en Proces, som afvekslende gør ham kold og varm: først *nu* ser, hører og dømmes han. Hvor lang er ikke denne Periode - og hvor lidet evner Skuespillernes stumme Spil at udfylde denne Pavse..... hvor er denne Replik tom - hvilken hul Tirade - hvor »skrevne« er ikke disse Ord - hvor utilfredsstillende virker denne Vise..... nej, nu falder der Klap - men det var mat. Narren anstrenger sig - men uden »Baggrund«; han er vant til at have Publikum med sig og stoler derpaa; men hans Løjer mangler iaften »Smældet« - og han trættes tydeligt nok, eller han forcerer. Saa forceres der over hele Linjen - og det synes at irritere »Uhyret«..... tys! hvad var det? Der hyssedes. Gerhard ser et overrasket, fortrædeligt Glimt i Skuespillerens Ansigt..... og han ser Chefens Blik fra Siden af, koldt, overlegent, stikkende..... han føler selv et Stik i Hjærtet - og saa overvinder han det, han smiler; han véd i disse Minuter paa Forhaand Stykkets Skæbne, kan tillige paa en Prik sige, hvorledes han, hvis han nu sad ved Prøven, vilde gribe ind, bortskære, motivere, sammentrænge.... og tillige hvordan han vilde ildne, opflamme, retlede Personalet - véd bestemt, at Personalet bestandig er »paa Siden« af Stykket, stoppet op ved dets tekniske Mangler, ikke grebet af dets Poesi og derfor uden Evne til at gribe »dem« dernede, slaa dem den allerede vakte Kritik af Haanden, pirre dem ud af deres Døs, besejre deres Misfornøjelse - bibringe dem Stemningens elektriske Stød.

Og han bøjer sig rolig frem forbi Chefen og ser paa »dem dernede« - ser disse fremmede Ansigter, de overlegne Smil, Ligegyldigheden, Uopmærksomheden - hist og her en ængstelig Søgen, 536 et Blik, som endnu holder fast..... derpaa et stort, halvmørkt Rum med enkelte Dobbeltprikker fra Kikkerter..... og han føler, snarere end han opdager, den synkende Interesse..... og han hører atter denne dæmpet susende, tilspidsede Lyd af et Theaterpublikums Hyssen.... gjaldt det en tilfældig Rolighedsforstyrrelse? eller en for »djærv« Replik? eller gjaldt det Ulfs og Gerhards Stykke?

Det gjaldt Stykket i dets Helhed.

Chefen rejser sig fra sin Stol, staar endnu et Øjeblik oprejst i Skabet - lyttende; der er dernede i Salen en Tavshed, som ikke er til at tage fejl af, et mat, uoplagt Publikum..... og Chefen forlader Skabet, med et eneste, flygtigt Blik paa Gerhard, uden at ytre noget, ladende Døren ud til Kulissegangen staa paa Klem.... Gerhard og Instruktøren er alene.

Saa bøjede Instruktøren sig frem og iagttog Gerhard. - - -

Han sad tilbagelænet paa Stolen; han havde sunket og fordøjet Chefens Blik, tænkte ikke længer derpaa, ikke paa de Breve, som laa i hans Kjølelomme, ikke paa noget Konferensraaden og ham indbyrdes vedrørende. Han havde foldet Hænderne over sit ene Knæ, og tilbagelænet stirrede han med et Smil frem for sig. Hvad tænkte han paa?

Han tænkte paa »Uhyret« - uden Vrede, uden et Korn af Bitterhed i sin Sjæl. Han var hverken krænket eller overlegen - ikke kunstig overlegen; behøvede ikke at stramme sig op - han følte, at Slaget var tabt, søgte at gøre sig klar over Aarsagerne - satte alle tre Parters Sag ud fra hinanden, Publikum, Forfatterne, Skuespillerne - følte en inderlig Befrielse, og drog et Suk.

Hvad tænker De paa? hørte han Instruktøren spørge hviskende med en blød, venlig Stemme.

Jeg tænker paa - svarede Gerhard ligeledes hviskende, uden at forandre Stilling - at jeg egentlig har Grund til at være glad; jeg føler mig lettet - nu er det overstaaet!

Jamen - vi er jo ikke til Ende. Folk er lidt matte iaften.... men det kan komme i sidste Akt - og forøvrigt er en Premiere ikke altid afgørende - et Stykke kan spille sig op - vi har Exempler derpaa! sagde Instruktøren opmuntrende, beroligende.

Gerhard vendte sig lidt bort - lyttende. Instruktøren saa' fra 537 Siden af, hvorledes der gik en egen højtidelig Vemod over Gerhards Ansigt - som nu drejede sig med en stille festlig Glans i Blikket. Og Instruktøren, der havde set en Del Forfattere i Skabet, blev opmærksom.

Jeg takker Dem - hviskede Gerhard - for Deres Forsøg paa at trøste mig! Det behøves ikke, det forsikrer jeg Dem. Man kan aldrig sige, hvad Skade en Sejer - ovenikøbet straks ved første Forsøg - kan afstedkomme. Det beror vel paa den Enkelte; men jeg tror ikke, at jeg havde taalt det. Jeg vilde have følt min Forfængelighed hurtigt tilfredsstillet - vilde vanskeligt være bleven klar over de uendelige Vanskeligheder, som den dramatiske Produktion frembyder, vilde maaske have kastet mig over denne »Gren« af Kunsten uden dybere at prøve mig selv - for saa med Fortørnelse og Bitterhed at staa overfor de Skuffelser og Nederlag, som dog aldrig udebliver paa denne Bane. Det er meget tvivlsomt, hvorvidt jeg snart - om ellers nogensinde - forsøger mig igen; jeg tror, at min Ven Ulf aldrig gør Forsøget med mig og han kommer selv næppe dertil paa egen Haand. Jeg kan ærligt tilstaa Dem, at det materielle Tab - den materielle Skuffelse - hverken bliver let for Ulf eller mig at bære; man »haaber« dog altid - og jeg havde ventet mig store Ting for min syge Ven. Naa - det faar saa være. Men da De har spurgt mig, saa vil jeg sige Dem, at jeg nærmest sad og tænkte paa mit Forhold til »Uhyret« dernede - til Publikum. Jeg kan paa det nøjeste Nøje sige Dem - og det er *dette*, jeg er glad over at føle iaften - at jeg sidder her som en befriet Mand. Man »forskriver« sig altid ved Sejrene.... hvis De forstaar, hvad jeg mener. Dette Publikum, »Folk« eller vort Folk - Deres og mit - det vil jeg vedblive at holde af, at staa i venlig Rapport til, at føle mig forbundet, at leve for og med og af - uanset at det tidt kan synes mig dumt og bornert, uvilligt, ja hadefuldt. *Jeg vil aldrig hade det* - men dertil fordres, at jeg kan have det paa Afstand, om jeg saa færdes nok saa meget iblandt det. Jeg bryder mig ikke om dets Medfølelse med mine Tab....; men jeg vil nødigt vide mig det skatskyldigt, fordi jeg har »gjort Lykke«. Det er altid nærmere ved at fordærve sine Kæledægger end ved at kue sine Stifbørn..... det frister, det frister altid sine Yndlinge til at lege for dets Luner og fire for dets Smag. Jeg forsikrer Dem....

538

og jeg beder Dem tro, hvad jeg her ganske uvilkaarligt kommer til at sige Dem iaften.... det er alt andet end Stolthed eller Storsnudethed, der taler ud af mig. Det kunde maaske lyde saadan. Men jeg sidder her glad og taknemmelig, fordi jeg ligesom er undsluppen en Fare. Hvis Folk forkaster Ulfs og min Digtning, saa forkaster de dog ikke Poesien deri - *den* bliver tilovers for os begge to at tære paa, og den vil paa en eller anden Maade vende tilbage og knytte Baandet mellem vore Bestræbelser og Folks Modtagelighed. Iaften er »man« ikke modtagelig - af de eller de Grunde; men en anden Gang, paa anden Tid, maaske paa andet Sted, vil man ikke stille sig saa kølig..... allenfals har jeg Lov at tro det, ligesom jeg nu har Lov til at vedblive med at holde af dem - dem dernede, der uden selv at vide det har gjort mig ydmyg og beskeden og taknemmelig - i Stedet for at jeg kunde siddet her ør i Hovedet, en Fandens Karl, dum - dummere end jeg var kommen!

Og Gerhard lo stille hen for sig.... og saa blev hans Haand grebet af Instruktøren. De trykkede tavst hinandens Hænder. De følte, at de var Venner - fra dette Øjeblik af - fra Opholdet i Konferensraad Brynjulfsens Forbryder-Skab.